

Arkivsaksnr.:
2023/7000

Dokumentdato:
02.06.2023

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
53/23

Møtedato:
15.06.2023

Vitenskapelig publisering ved Universitetet i Bergen i 2022

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- [Universitetet i Bergen, Strategi 2023-2030, Kunnskap som former samfunnet](#)
- [Politikk for åpen vitenskap ved Universitetet i Bergen](#)
- [Meld. St. 14 \(2022–2023\) – Utsynsmeldingen](#)
- [Meld. St. 5 \(2022–2023\) – Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023–2032](#)

Saken gjelder:

Saken gjør rede for status i vitenskapelig publisering ved UiB i 2022. På tross av nedgang i vitenskapelig publisering ved UiB i 2022 sammenlignet med 2021, beholder UiB sin høye andel internasjonalt samforfatterskap og kan vise til en vekst i andel tidsskriftsartikler publisert på nivå 2. Andel norskspråklige publikasjoner ved UiB har vært stabil de siste årene, og halvparten av monografiene utgitt ved UiB i fjor var norskspråklige.

Regjeringens utsynsmelding signaliserer at det kan komme endringer i rapportering og forvaltning av vitenskapelig publisering, noe som på sikt kan få implikasjoner for hvilken styringsinformasjon institusjoner i UH-sektoren vil kunne ha tilgjengelig.

Forslag til vedtak:

Universitetsstyret tar saken om vitenskapelig publisering ved UiB i 2022 til orientering.

Tore Tungodden
fung. universitetsdirektør

02.06.2023/Paul Simon Svanberg/Eli Heldaas Seland /Caroline Susanne Armitage/Tormod Eismann Strømme/Irene Eikefjord/Maria-Carme Torras (avd.dir.)

Vedlegg:

1. Saksframstilling: Vitenskapelig publisering ved Universitetet i Bergen i 2022

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
53/23

Møtedato:
15.06.2023

Arkivsaksnr.:
2023/7000

Vitenskapelig publisering ved Universitetet i Bergen i 2022

Bakgrunn

UiB har i sin strategi for 2023 – 2030, *Kunnskap som former samfunnet*, ambisjoner om å styrke seg som et internasjonalt forskningsuniversitet som videreutvikler, og bygger enda flere, fremragende forskningsmiljø. UiB ønsker å være en åpen kunnskapskilde og å ha en tydelig rolle i utviklingen av norsk fagspråk. Statistikk over vitenskapelig publisering kan belyse noen sider av UiBs utvikling og ståsted i forhold til disse ambisjonene.

Vitenskapelig publisering rapporteres årlig av forskere til det nasjonale forskningsdokumentasjonssystemet Cristin. Disse dataene er hovedkilden for Universitetsbibliotekets årlige publiseringsanalyse.¹ Forskjeller i ulike fagtradisjoner gjør at publiseringsanalyser ikke kan anvendes ukritisk. Denne saken tar et overordnet perspektiv på UiBs vitenskapelige publisering for å belyse aspekter ved kvalitet i forskning, internasjonal synlighet, og UiBs bidrag til norsk fagspråk.

Denne saken gjør rede for status for vitenskapelig publisering ved Universitetet i Bergen i 2022. Blant hovedfunnene:

- Det har vært nedgang i vitenskapelig publisering ved UiB. Dette føyer seg inn i en nasjonal og internasjonal trend. UiB beholder sin høye andel internasjonalt samforfatterskap og kan vise til en vekst i andel tidsskriftsartikler publisert på nivå 2. Dette kan tyde på at nedgangen relativt sett ikke har gitt negative utslag i kvaliteten på publisert forskning eller internasjonalt samarbeid.
- UiB har siden 2016 hatt vekst i internasjonalt samforfatterskap og har høyest andel vitenskapelige publikasjoner med internasjonalt samforfatterskap i BOTT.
- Norskspråklige publikasjoner utgjør 7 % av UiBs samlede vitenskapelige publisering i 2022, mens norskspråklige monografier utgjør 50 % av UiBs monografipublisering i 2022.
- 83 % av UiBs tidsskriftsartikler har åpen tilgang, hvorav 42 % er publisert i rent åpne tidsskrift.

Hovedtrekk

Etter mange års stabil vekst i vitenskapelig publisering internasjonalt, var det i 2022 en tydelig nedgang i flere land, Norge inkludert. Det har blitt foreslått å se publiseringsnedgangen i sammenheng med pandemien.^{2,3,4}

UiB hadde størst andelsvis publiseringsnedgang i BOTT, jf. figur 1, men denne nedgangen har ikke hatt negativ effekt på andel internasjonalt samforfatterskap, hvor UiB holder samme

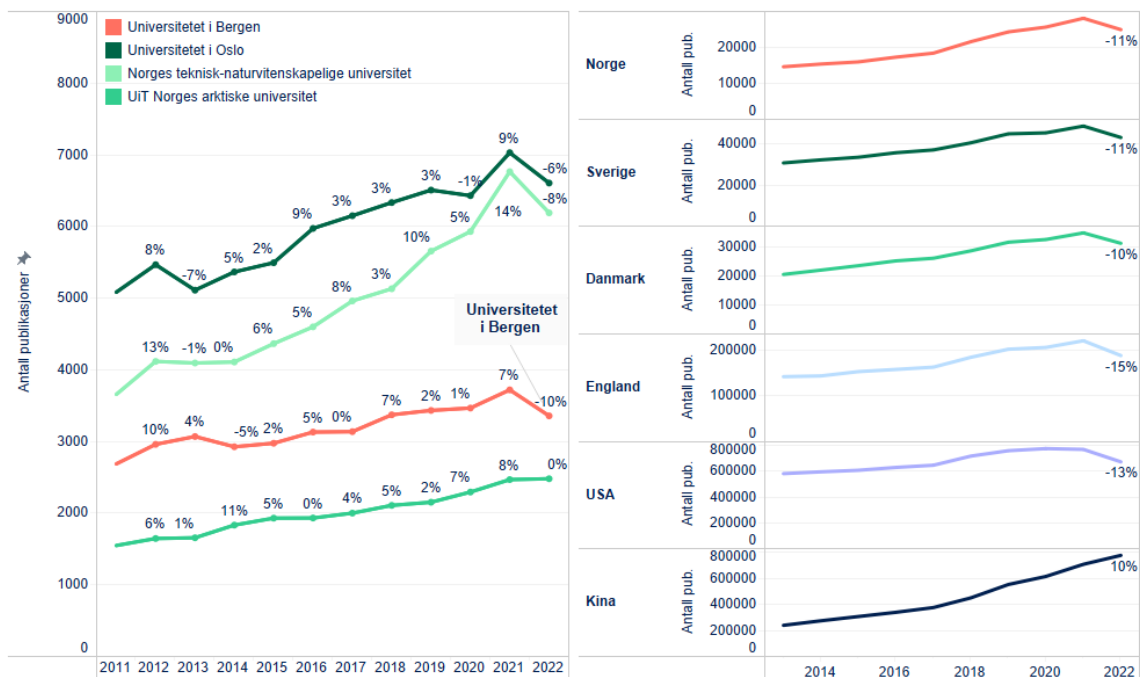
¹ <https://bibliometri.w.uib.no/>

² <https://khrono.no/tror-pandemi-effekt-ga-faerre-publiseringspoeng/774531>

³ Dag Aksnes: *Pandemiens virkninger på forskningen: Ser vi nedgang i publiseringsaktiviteten?*, <https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/handle/11250/3050169>

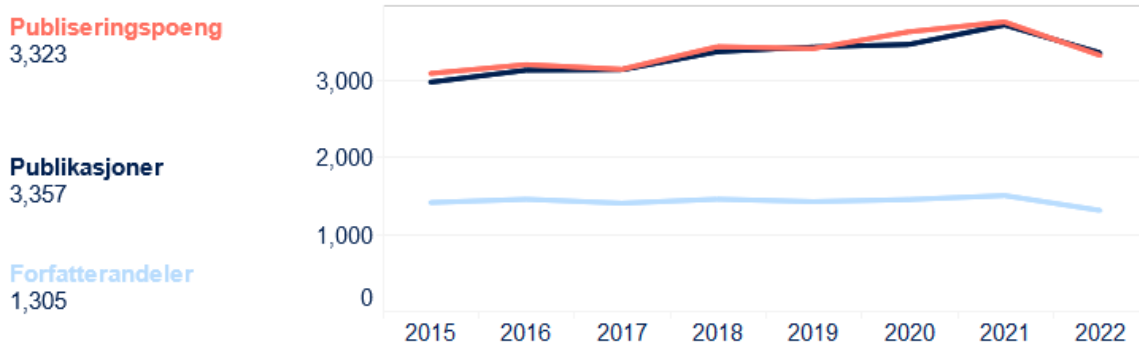
⁴ Tilstandsrapport for høyere utdanning 2023, Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. <https://hkdir.no/rapportar/tilstandsrapport-for-hoeyere-utdanning-2023>

nivå, eller andel tidsskriftsartikler på nivå 2, hvor UiB har en liten økning. Det er ikke et entydig bilde for resten av BOTT på disse punktene. Både NTNU og UiT hadde i fjor nedgang i andel artikler på nivå 2, mens UiO har en liten økning. Det er små endringer i andel publikasjoner med internasjonalt samforfatterskap til 2022 i BOTT, hvor UiB har høyest andel.

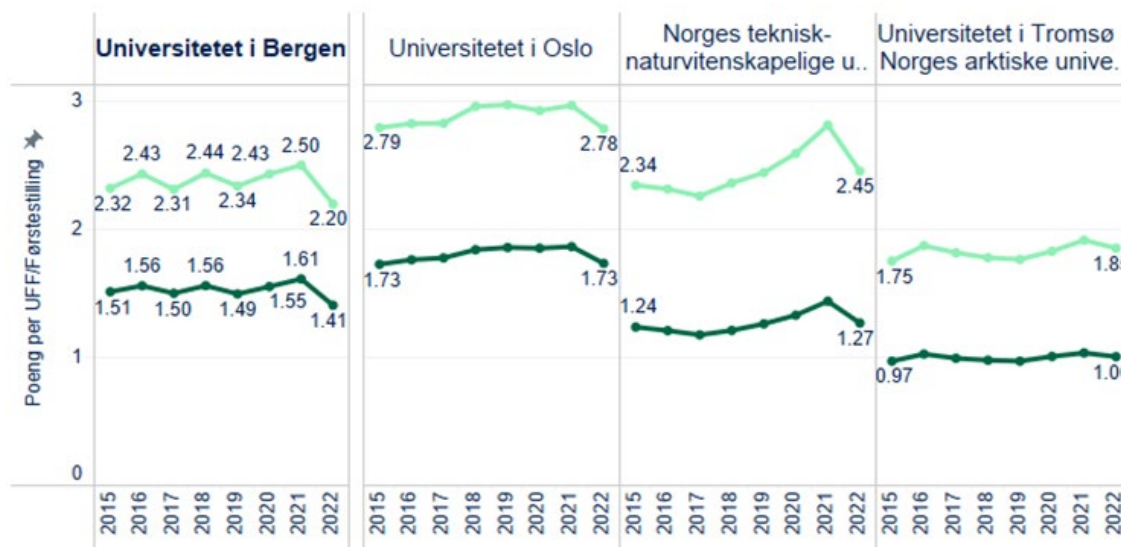
Figur 1. Venstre: Antall vitenskapelige publikasjoner over tid, med prosentvis endring fra året før, for utvalgte UH-institusjoner. Kilde: Cristin DUCT. Høyre: Antall publikasjoner indeksert i Web of Science over tid for utvalgte land. Kilde: Web of Science.

Publiseringsnedgangen ved UiB sammenfaller med nedgang i publikasjonspoeng, jf. figur 2.

Figur 2. Publiseringspoeng, forfatterandeler og antall publikasjoner ved UiB, 2015-2022. Kilde: Cristin DUCT

Publiseringsnedgangen kan også spores når vi ser på gjennomsnittlig antall publiseringspoeng per årsverk i førstestillinger og i alle undervisnings-, forsknings-, og formidlingsstillinger (UFF). Når vi ser på UFF, har UiB hatt den største relative nedgangen av BOTT-institusjonene, men ligger likevel på andreplass etter UiO. Gjennomsnittlig publiseringspoeng pr UFF i hele UH-sektoren i 2022 er 1,17. I BOTT ligger UiO, UiB og NTNU over landsgjennomsnittet, mens UiT ligger litt under.

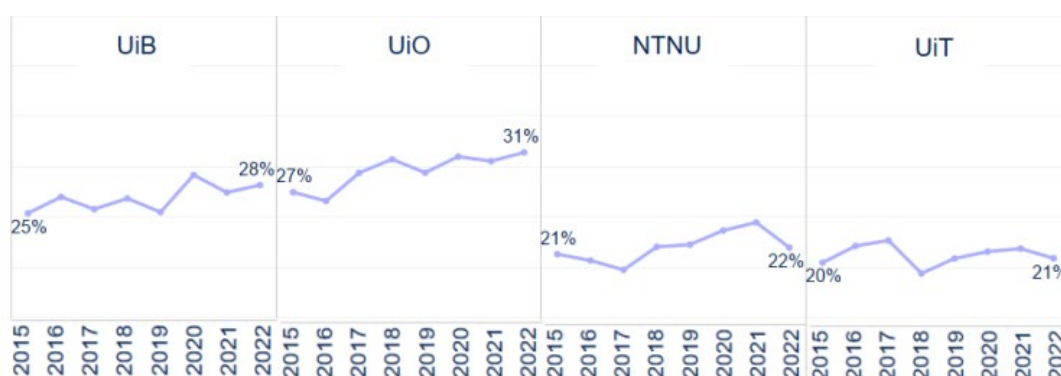

Figur 3. Publiseringspoeng per førstestilling (lysegrønn) og UFF (Undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger; mørkegrønn) for utvalgte UH-institusjoner. Kilde: DBH

Andel vitenskapelige artikkelpublikasjoner på nivå 2

I Norge brukes kanalregisteret⁵ som et mål på tidsskrifts faglige kvalitet, delt inn i tre nivå fra 0 til 2. Hvilke tidsskrift som er plassert på hvilket nivå i kanalregisteret, bestemmes av Det nasjonale publiseringsutvalget. Nivå 1 inneholder tidsskrift som møter minimumskrav for vitenskapelig publisering, mens nivå 2 inneholder tidsskrift som oppfattes som mer ledende i brede fagsammenhenger og som å utgi de mer betydelige publikasjonene. Fagorganene består av vitenskapelige ansatte og forbereder saker for Det nasjonale publiseringsutvalget, for eksempel om hvilke tidsskrift som til enhver tid skal være på nivå 2.

Selv om UiB har hatt en nedgang på 10 % i vitenskapelig publisering totalt sett, ser vi en liten økning i andel publisering på nivå 2 fra 27% i 2021 til 28% i 2022, jf. figur 4.

Figur 4. Andel forfatterandeler på nivå 2 for UiB og et utvalg UH-institusjoner. Forfatterandel defineres som enhver unik kombinasjon av forfatter og institusjon i publikasjonen. Kilde: Cristin DUCT

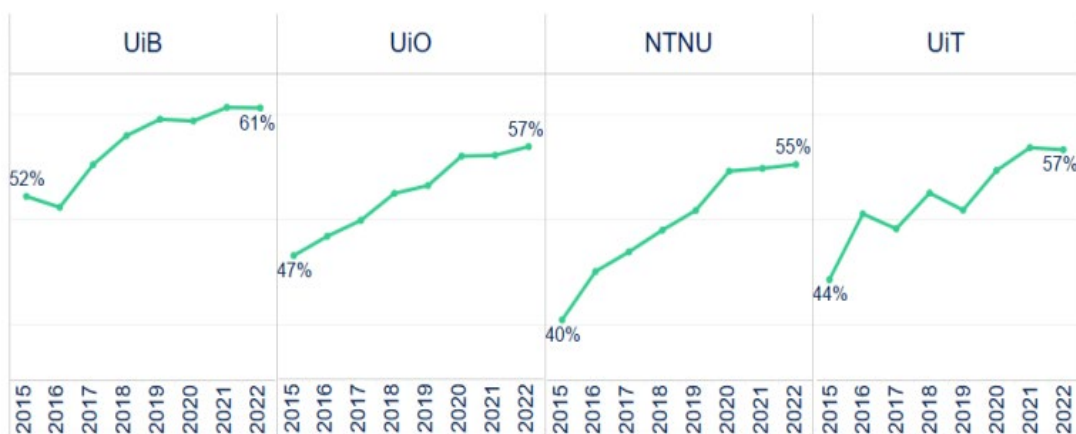
I BOTT er det kun UiO som har høyere nivå 2-andel, også de med en liten økning fra i fjor.

⁵ <https://npi.hkdir.no/informasjon#nivaainndeling>

Internasjonal sampublisering

I UiBs strategi er det en klar ambisjon å styrke den internasjonale synligheten og være en attraktiv internasjonal samarbeidspartner. En indikasjon på internasjonal synlighet og attraktivitet, er andel internasjonal sampublisering, altså andel vitenskapelige publikasjoner fra UiB hvor minst én medforfatter er tilknyttet en utenlandsk institusjon.

UiBs andel internasjonal sampublisering har siden 2016 økt fra rundt 50 % til 61 % i 2022, jf. figur 5.

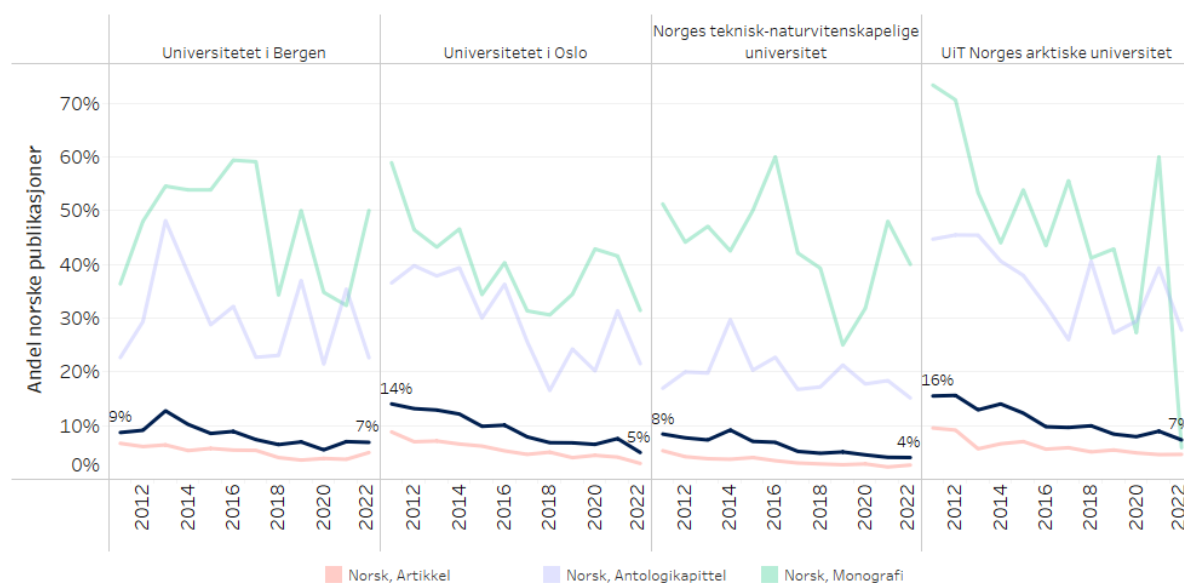
Figur 5. Andel publikasjoner med internasjonalt samforfatterskap. Kilde: Cristin DUCT

En lignende økning sees hos de andre BOTT-institusjonene, men UiB har i hele perioden hatt høyest andel internasjonal sampublisering.

Norsk språk i vitenskapelig publisering

Forskning er en internasjonal aktivitet, og det meste av UiBs vitenskapelige publisering består av engelskspråklige tidsskriftsartikler. I strategien har UiB imidlertid en ambisjon om å ha en tydelig rolle i utviklingen av norsk fagspråk. Vitenskapelig publisering er ett område det er naturlig å følge med henblikk på dette. Norskspråklige publikasjoner utgjorde i fjor 7 % av UiBs vitenskapelige publisering. Denne andelen har vært ganske stabil de siste årene, med en liten nedgang siden 2011.

Når vi ser på forskjellige publikasjonstyper, får vi et mer nyansert bilde. Vi skiller mellom tidsskriftsartikler, monografier og antologikapitler. Monografier er frittstående bokutgivelser, og antologier er tekstsamlinger utgitt i bokform hvor kapitlene har forskjellige forfattere. Figur 6 viser at andelen tidsskriftartikler på norsk har sunket siden 2011, men at den i 2022 gikk noe opp igjen. For antologikapitler og monografier er det større variasjon i tallene fra år til år. Det var nedgang i norskspråklige antologikapitler fra 2021 til 2022, men norskspråklige monografier hadde vekst og utgjorde i fjor 50 % av UiBs utgitte monografier.

Figur 6. Total andel publikasjoner fra BOTT som er skrevet på norsk (mørkeblå), og etter publikasjonstype. Kilde: Cristin DUCT

Figur 6 viser nedgang i andel norskspråklige publikasjoner i hele BOTT, men UiB har den laveste nedgangen i denne andelen. I fjor hadde UiB høyest andel norskspråklige monografier i BOTT.

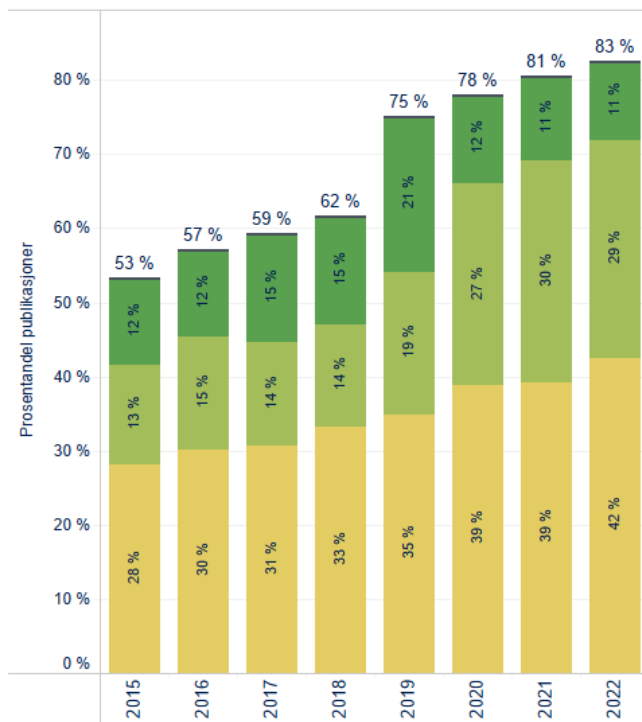
Åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner

I strategien har UiB en visjon om å være en åpen kunnskapskilde som bidrar til forskningsbasert kunnskapsoverføring og samfunnsdialog. I UiBs politikk for åpen vitenskap er det et mål at vitenskapelige tidsskriftsartikler gjøres åpent tilgjengelige enten i tidsskrift med åpen tilgang (gull/hybrid) eller i åpne vitenarkiv (grønn).

Utviklingen i åpen tilgang til UiBs vitenskapelige publikasjoner kan sees i sammenheng med myndighetenes forventninger til tilgjengeliggjøring av offentlig finansiert forskning.

Det har vært vekst i åpen publisering og åpen tilgjengeliggjøring. 83 % av UiBs vitenskapelige tidsskriftsartikler publisert i 2022 har åpen tilgang. Figur 7 viser at den største veksten i andel åpen tilgang kom i 2019, hvor mesteparten av økningen var å finne i grønn åpen tilgang. I 2020 var det en tydelig økning i hybrid åpen tilgang, noe som kan sees i sammenheng med at UiB inngikk forlagsavtaler om åpen publisering med de største forlagene i perioden 2019 til 2020.

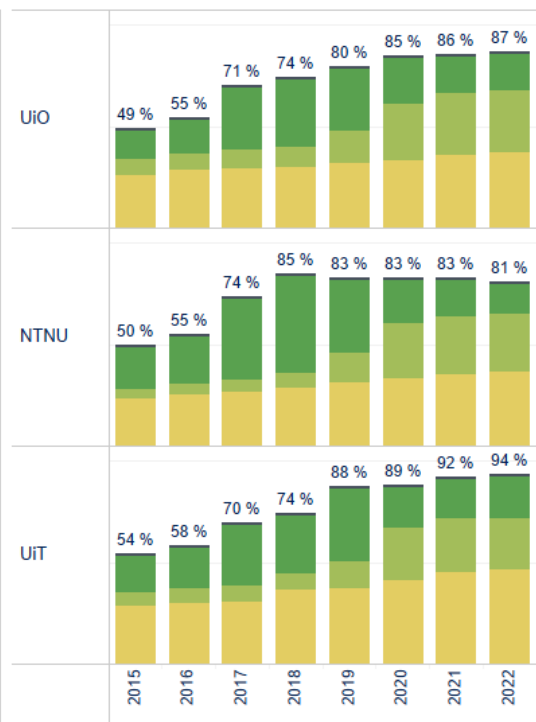
Universitetet i Bergen

Grønn
Hybrid
Gull

Kilde: Cristin DUCT; Bibliometrigruppen ved Universitetsbiblioteket

Andre institusjoner i UH-sektoren (BOTT)

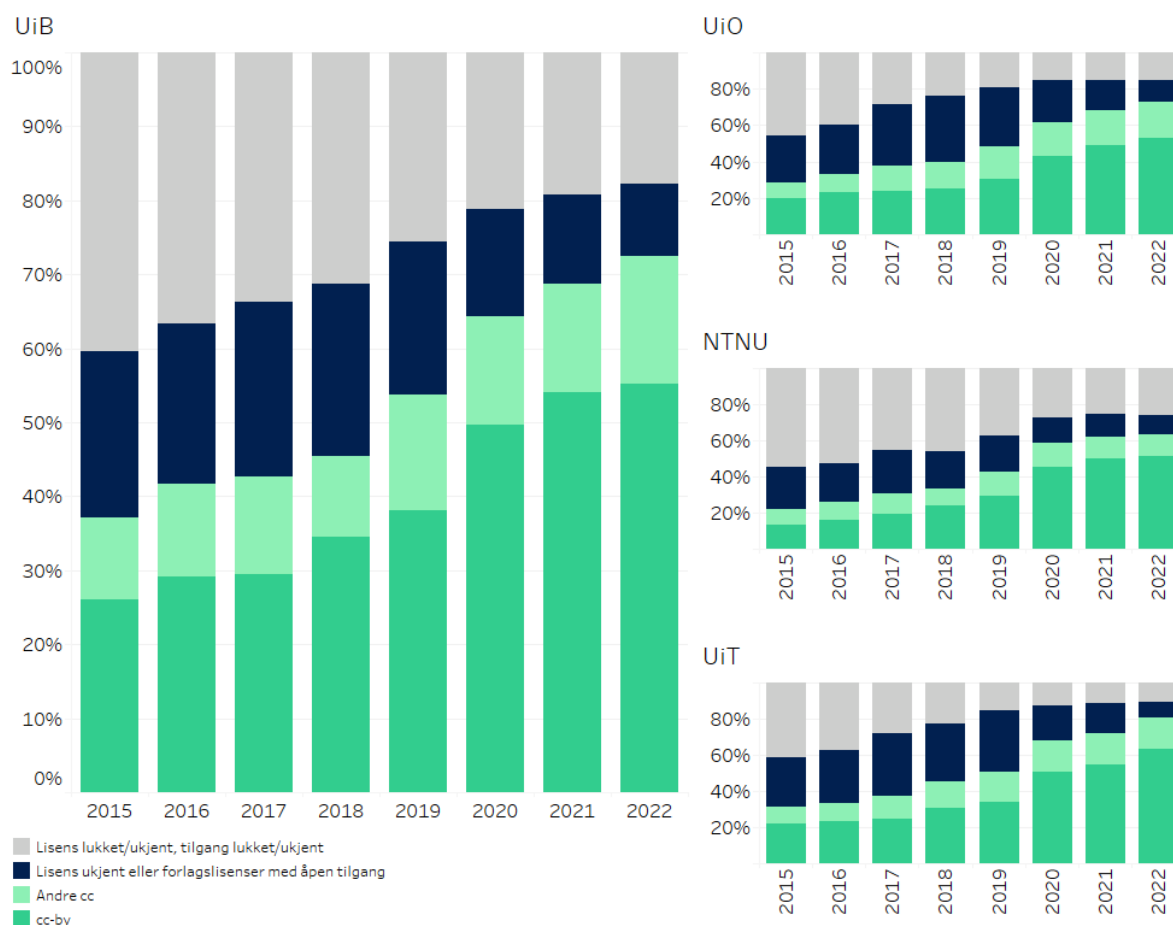
Gull: Publikasjoner som er publisert i et åpent tidsskrift/monografi (ifølge Unpaywall/DOAJ).
Grønn: Publikasjoner som ikke er publisert åpent i tidsskrift (ifølge Unpaywall eller DOAJ), men er deponert i arkiv (ifølge Unpaywall, eller at den har lenke til arkiv i Cristin).
Hybrid: Publikasjoner som er publisert åpent i et ellers lukket abonnementstidsskrift/monografi (ifølge Unpaywall).

Figur 7. Venstre: Utvikling andel tidsskriftsartikler fordelt på type åpen tilgang. Høyre: Tilsvarende for utvalgte UH-institusjoner. Kilde: Cristin DUCT/Unpaywall/Bibliometrigruppen ved Universitetsbiblioteket.

Artikler med åpne lisenser

Artikler publisert med åpen tilgang blir vanligvis publisert med en lisens som skal sikre at artiklene fritt kan deles. Lisensrammeverket som brukes ved åpen publisering er Creative Commons-lisenser (CC-lisenser). Lisensene angir hvordan andre kan dele, endre og bruke bestemte verk. Internasjonalt sett er den mest brukte CC-lisensen på vitenskapelige artikler CC BY.⁶ Dersom det er hensiktsmessig å legge begrensninger på kommersiell bruk eller bearbeidelser av artikkelen, kan en annen CC-lisens velges.

⁶ "BY" i CC BY er engelsk for "av", som i for eksempel "verket er skrevet av...", og innebærer at gjenbruk av verket forutsetter at rettighetshaver krediteres.

Figur 8. Andel åpne lisenser på artikkelpublikasjoner ved UiB fordelt på lisenstype. Kilde: Cristin DUCT/Unpaywall

Figur 8 viser at CC BY i perioden 2015-2022 var den mest brukte åpne lisensen ved UiB, og i 2022 hadde omtrent halvparten av alle artikkelpublikasjoner ved UiB åpen tilgang med CC BY-lisens. Situasjonen er lignende i resten av BOTT.

Tidsskriftsartikler medfinansiert av NFR eller EU har krav om at CC BY brukes. Finansierkravene fra NFR og EU om bruk av CC BY trådte i kraft i 2021, men økningen i CC BY i 2022 er ikke særlig stor sammenlignet med tidligere år i perioden.

Veien videre for rapportering av vitenskapelig publisering

Rapportering av vitenskapelig publisering synliggjør en viktig del av forskningsaktiviteten ved UiB. Aspekter ved blant annet kvalitet i forskning, internasjonal synlighet, og UiBs bidrag til norsk fagspråk, blir belyst av informasjonen vi får fra rapportering av vitenskapelig publisering.

Regjeringen skriver i Utsynsmeldingen at man vil gå bort fra det såkalte tellekantsystemet for resultatbasert forskningsfinansiering med virkning fra 2025. Rapportering av vitenskapelig publisering skal videreføres, men det er uvisst hvordan dette skal foregå. Endringer i rapportering av vitenskapelig publisering kan få konsekvenser for på hvilke måter og på hvilke områder UiB kan følge utviklingen fremover. Det står også i Utsynsmeldingen at videre arbeid med kanalregisteret skal utredes. Kanalregisterets funksjon som kvalitetsmerking av tidsskrift på nasjonalt nivå, kan altså også komme til å endre seg.

Universitetsdirektørens kommentarer

Universitetet i Bergen (UiB) er et internasjonalt forskningsuniversitet med høy vitenskapelig kvalitet i bredden av våre disipliner. Skal UiB oppnå ambisjonene i strategi 2030, er det viktig å arbeide for å sikre en gjennomgående publiseringskultur styrt av kvalitet og i tråd med forskningsmiljøenes fagtradisjoner.

Status for vitenskapelig publisering ved UiB for 2022 viser at selv om det er nedgang i publiseringsvolumet, slikt vi også ser nasjonalt og internasjonalt, så har andelen av artikler publisert på nivå 2 økt, og UiB har høy andel publikasjoner med internasjonalt samforfatterskap.

Forskjellige deler av UiBs strategi, blant annet relatert til kvalitet i forskning, internasjonal synlighet, og UiBs bidrag til norsk fagspråk er relevant når en skal analysere utviklingstrekk for vitenskapelig publisering. Det er viktig for UiB å følge med utviklingen av og eventuelle endringer i rapporteringen av vitenskapelig publisering nasjonalt.

Et godt kvantitativt dokumentasjonsgrunnlag er nødvendig som bidrag til å få en god forståelse av utviklingen av publiseringsaktiviteten ved UiB over tid. Samtidig må fagmiljøene selv ha eierskap til analyse og tiltak for å styrke publiseringskultur i samsvar med forskningsmiljøenes fagtradisjoner.

02.06.2023/Paul Simon Svanberg/Eli Heldaas Seland /Caroline Susanne Armitage/Tormod Eismann Strømme/Irene Eikefjord/Maria-Carme Torras (avd.dir.)